

Duurzame cacao-industrie nog ver weg: 'Zelfs wetgeving werkt tegen'

Maarten Veeger • 12 november 2018 06:16

Grote en kleine cacao- en chocoladebedrijven, ngo's en overheden zetten zich in om de cacao-industrie duurzaam te krijgen. Maar de problemen zijn zo systematisch, dat een oplossing nog heel ver weg is. Dat zegt Antonie Fountain een van de opstellers van de Cacao Barometer. "Zelfs de wetgeving werkt tegen."

Je kunt geen snoepwinkel of supermarkt meer inlopen of je struikelt over de keurmerken. Vrijwel altijd draait het daarbij om duurzaamheid van de productie. Op de wikkels van chocoladerepen komt je stempels tegen van UTZ Certified, Fair Trade, Rainforest Alliance, The Cocoa Plan, Slaafvrij en meer.

Allemaal vrijwillige initiatieven waar grote en kleine chocolademakers trots mee weglopen. De effectiviteit ervan is volgens critici echter minimaal.

In de CacaoBarometer 2018, opgesteld door Voice Network in samenwerking met NGO's zoals Solidaridad, Hivos en Oxfam Novib wordt namelijk de conclusie getrokken dat de problemen als armoede, ontbossing en kinderarbeid in de cacaoproductie de laatste jaren alleen maar zijn toegenomen. "Breed gedragen inspanningen om de levenssituatie en het milieu te verbeteren hebben nauwelijks effect."

Cacaoprijs in de lift

Zo'n driekwart van de wereldwijde cacao productie vindt plaats in Ivoorkust en Ghana. Daar zijn problemen als kinderarbeid en ontbossing het grootst. Volgens de CacaoBarometer, die de duurzaamheid van cacao productie wereldwijd in de gaten houdt, daalde het inkomen van cacao boeren er vorig jaar met 36 procent vanwege gedaalde cacaoprijzen op de wereldmarkt.

Dit jaar zit die cacaoprijs weer in de lift. Ook voor de komende maanden wordt een stijging verwacht. Maar daar profiteren boeren volgens Fountain niet van. "Als de prijs omlaag gaat, voelt de boer het meteen. Als die omhoog gaat, voelt hij het niet."

Hogere cacaoprijs bereikt boeren niet

Op dit moment ligt de cacaoprijs op iets minder dan 2300 dollar per ton. Twee jaar geleden was dat 3000 dollar, het jaar daarop kelderde de prijs naar 1300 dollar en dit jaar is de cacaoprijs dus weer omhoog gegaan. Boeren merken echter niets van deze stijgende prijzen. Dat komt omdat de markt aan het begin van de keten oneerlijk werkt. Fountain van de CacaoBarometer zegt dat de wereldwijde organisatie van de cacaomarkt helemaal fout in elkaar zit. "Het is een piramidesysteem waarbij de miljoenen kleine boeren de sjaak zijn."

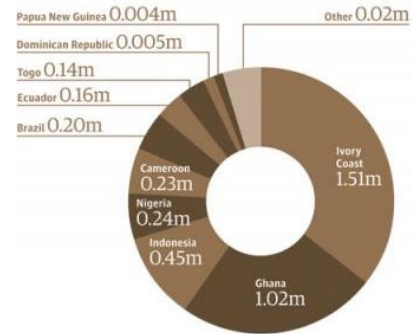
Angst dat chocolade onbetaalbaar wordt is onterecht. De meeste chocolade bestaat slechts voor 20 tot 30 procent uit cacao. Alleen de heel pure repen zouden wel eens in prijs kunnen stijgen.

Prijsstijgingen zijn altijd beter dan wat ons anders te wachten staat. In West-Afrika en Indonesië wordt cacao gezien als een 'arme boertjes-gewas'. Boeren willen het liefst dat hun kinderen naar school gaan en een ander vak of gewas kiezen. In Indonesië gebeurt dan ook.

Fountain: "Het systeem veranderen duurt heel lang, maar het moet lukken. Als het niet lukt om de cacao-industrie te veranderen dan lukt het nooit in sectoren met nog grotere problemen zoals koffie, suiker en palmolie."

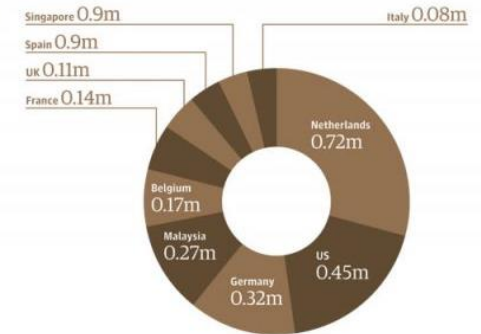
The world's cocoa bean producers

Million tonnes, 2010/11

The world's top cocoa importers

Million tonnes, 2010/11

Grootste cacao producenten (links) en importeurs (rechts).

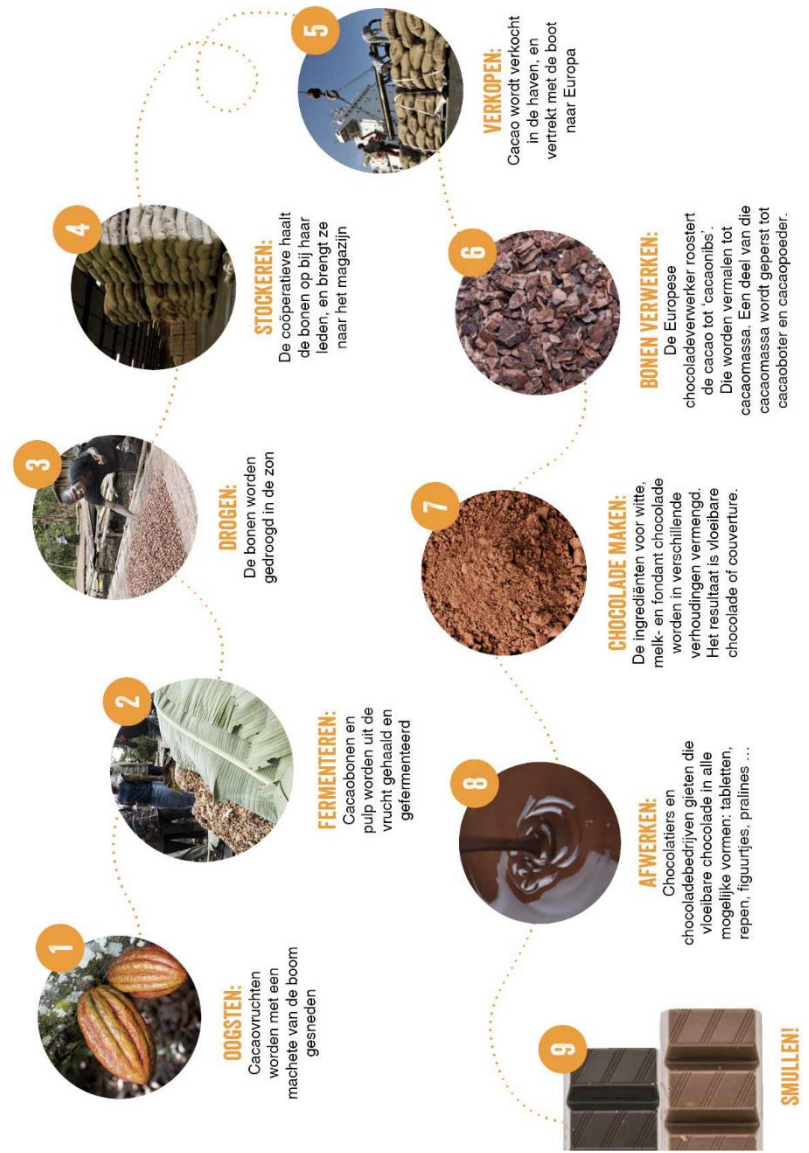
Vrucht aan de cacaoboom.

Major trade flows of cocoa beans
April 2010 to March 2011, tonnes

Theobroma cacao

Cacao en het milieu

Verreweg de grootste milieubelasting van cacao zit in de productie. De juiste omstandigheden om cacao te telen vind je in het tropische regenwoud. In deze gebieden is de diversiteit aan planten en dieren heel hoog. De teelt van cacao tast het tropische regenwoud aan, waardoor de biodiversiteit daalt.

Cacao telen in een zogeheten gemengd systeem - schaduwgevend gewas temidden van het bestaande bos - beschermt de natuur en biodiversiteit juist.

Beter aanpakken: cacaoteelt die natuurbehoud helpt

Het kan ook anders. De cacaoteelt kan namelijk een rol spelen in het behoud van natuur en biodiversiteit. Kleine bedrijven telen cacao vaak in een zogeheten gemengd systeem, als schaduwgevend gewas temidden van het bestaande bos. Er zijn cacaobedrijven die zo natuurgebieden beschermen.

De productie van cacao gaat om cacaobonen, maar er blijft ook afval over zoals vruchtvlies, doppen en pulp. Dat kan leiden tot vervuiling. Cacaodoppen worden in Nederland nuttig gebruikt als biobrandstof voor energiecentrales en als bodembedekking in tuinen.

Cacao met een keurmerk is geproduceerd met aandacht voor mens en milieu. Bij chocola kun je letten op de volgende topkeurmerken: Fairtrade, UTZ, Rainforest Alliance, Biologisch en EKO. Het ene keurmerk legt meer de nadruk op mens en werk (bijvoorbeeld Fairtrade), het andere op milieu (bijvoorbeeld Rainforest Alliance). Je vindt van elk keurmerk een beschrijving in de Keurmerkenwijzer.

Cacaolanden zijn het zat: 'Er is niets duurzaam aan cacao voor een te lage prijs'

Ghana en Ivoorkust hebben chocoladefabrikanten op het matje geroepen. 'Hoe kunnen jullie jezelf duurzaam noemen als je onze cacaoboeren zo weinig betaalt?' Het is voor het eerst dat de industrie door producerende landen wordt aangesproken. Evelien Veldboom sprak beide partijen.

Nooit eerder stelden de twee landen zich zo stevig op als het gaat om duurzaamheid en een eerlijke prijs. Grote chocoladebedrijven in Nederland, waaronder Mars, Nestlé en Tony's Chocolonely, proberen de cacao-industrie al jaren te verbeteren, gedreven door de roep van consumenten om eerlijke chocolade. Alleen halen die inspanningen in de praktijk nauwelijks iets uit. Cacaoboeren leven meestal – zelfs bij koploper Tony's Chocolonely – onder de armoedegrens.

In Ghana en Ivoorkust koopt de overheid de cacao centraal in, dat doen ze door hun eigen bedrijven: Cocoa Board (Cocobod) in Ghana en Coffee and Cocoa Council (CCC) in Ivoorkust. Samen hebben deze bedrijven meer dan 60 procent van de wereldhandel in handen. Eerst werkten deze bedrijven tegen elkaar, maar sinds kort hebben ze hun krachten gebundeld tegen de Westerse bedrijven als Nestlé en Mars.

Cocobod en CCC waren eerst niet duidelijk over welk percentage van de opbrengsten naar de overheid en welk percentage naar de boeren ging, maar ze hebben nu toegezegd dat boeren 70 procent van de standaardprijs krijgen voor hun cacao; zo'n 1820 dollar per duizend kilo. Ter vergelijking: in het huidige cacao seizoen verdient een Ivoriaanse boer ongeveer 1370 dollar per duizend kilo cacao.